

Sangen har vinger

Birgit Hvass & Birgitte Clausen (red.) *Sangen har vinger*. Ældresagen og Wilhelm Hansen AS, København, 2015. 189 sange. Pris: 129 kr. for tekstbogen og 399 kr. for melodibog med spiralryg.

Anmeldt af **Chris Lykkegaard**, cand. mag. i musikterapi. Musikterapeut ved Demens Centrum Aarhus, Aarhus Kommune. Kontakt: cly@aarhus.dk

"Sangen har vinger" er en smuk bog. Den er i A4 format med et flot billede af en rapsmark i flor på den hårde indbinding. Bogen er stor, dels for at der skal være plads til én sang pr side, dels for at den kan ligge åbent på bordet uden at klappe sammen. Det er tydeligt, at der er tænkt grundigt og fagligt over alle detaljerne og at det unødvendige er barberet væk. Det giver et enkelt, overskueligt og smukt indtryk, der gør bogen til en æstetisk oplevelse i sig selv, og det gælder også melodibogen.

Jeg har afprøvet bogen i forbindelse med fællessang med demensramte borgere i forskellige stadier af deres sygdom og i tæt tværfagligt samarbejde med ergoterapeuter, sygeplejersker samt social- og sundhedsassistenter i DemensCentrum Aarhus (DCA).

Når man arbejder med personer med demens, bliver man hurtigt klar over, hvilken guldgrube musik er. Her i Norden har vi en lang tradition for fællessang og en udførlig systematiseret sangskat. For demensramte

borgere giver musik mening på rigtig mange måder, både fysisk, kognitivt og socialt. En person med demens kan have glemt mange ting – men vil næsten altid kunne huske en sang, når den bliver sat i gang, og pludselig kan han/hun huske meget mere end blot sangen. Man bliver dog også hurtigt klar over, at den musikalske aktivitet skal tilrettelægges, så den passer til den enkeltes formåen. Selv sangbogen skal være målrettet brugeren.

En person med demens vil ofte have mistet evnen til at fokusere opmærksomheden og til at strukturere sine sanseindtryk. Det vil sige, at han/hun kan miste fokus, når der skal bladres til næste side i sangbogen, når omkvædet pludselig er væk idet den kun kommer efter første vers, eller når der er både sidetal og sangnummer. Alt dette kan trække opmærksomheden væk fra det væsentlige og meningsfulde i aktiviteten.

Det skal endvidere nævnes, at mange ældre mennesker ikke kan synge høje toner mere – og pårørende og personale har som oftest

ikke skolede stemmer. Det stiller krav til tonearten i melodibogen og/eller til akkompagnatørens evne til at transponere fra blad.

I DCA's specialplejeboliger har vi sangbøger af alle slags, fra "De Små Synger" over "Senior Sangbogen" til Magnaprints mange udgivelser. Der bliver efterhånden brug for at udvide det traditionelle repertoire til også at inkludere rytmiske og udenlandske sange i takt med, at den ældre generation bliver yngre. Min erfaring er, at hvad den ene sangbog har, mangler den anden, og omvendt. Selv i Ældre Sagens tidligere udgivelse, "Sange For Livet", mangler der fx omkvæd efter hvert vers.

Derfor glædede jeg mig særligt meget til at afprøve Ældre Sagens nye sangbog, "Sangen har vinger", navnlig efter at have læst, at den var udarbejdet af faglige eksperter og specielt målrettet vores svageste ældre borgere.

Det står klart med det samme, at der bag "Sangen har vinger" ligger mange fagligt relevante overvejelser, hvilket beskrives kort og præcist i forordet. Sangene fylder som allerede beskrevet én side hver og der skal derfor ikke bladres midt i sangen. Omkvædet gentages efter hvert vers. Skriften er enkel og tydelig. Der er kun ét nummer, nemlig sangens nummer, som korrelerer med nummeret i melodibogen. Udvalget er bredt og strækker sig fra morgensalmer til Beatles sange, og der er endvidere et godt udvalg af nyere Dansk Top sange.

Efter den første åbenlyse begejstring viste der sig ved konkret afprøvning nogle klare ulemper, hvoraf bogens størrelse og vægt er den mest håndgribelige. For de fleste af borgerne i DCA bliver bogen for tung at have på skødet, og selv på et bord er den omstændelig

at blade i pga. størrelsen, vægten og papirkvaliteten. Papirets halvglans gør desuden, at lysets genskær slører skriften. Dette giver forstyrrelser, som trækker opmærksomheden væk fra sangen.

I forordet forklares, at nogle sange er blevet beskåret, så de kan passe ind på en enkelt side. Dette kan synes fornuftigt i første ombæring, men nogle sange, som fx Jens Vejmand, er et helt narrativ, og da er det efter min mening synd at skære vers fra. Det, man opnår i overskuelighed, kan mistes i kontinuitet og sammenhæng.

Til sidst lidt om melodibogen. Den er stor, overskuelig, og med spiralryg, så den kan stå på et nodedativ uden at klappe sammen. Alle sangene er sat i en toneart, der gør dem nemme at synge for de fleste. Ligesom mange andre melodibøger er den dog tydeligvis beregnet til klaverakkompagnement. De valgte tonearter er ikke altid lige nemme at spille på fx en guitar.

Hvor er det svært at gøre alle glade! Ligegyldigt hvor enkel og overskuelig sangbogen kan være, vil der altid være brug for en ledsagers hjælp til løbende at tilrettelægge aktiviteten, så hver enkelt deltager får mest ud af den. Dette vil også gælde, når sangbøger bliver udgivet som app til iPad/tablet, hvor features kan tilpasses den enkeltes behov.

"Sangen har vinger" er en rigtig god, smuk og spændende sangbog målrettet vores svageste ældre borgere, og den kan varmt anbefales, hvis man skal vælge én sangbog fx til et specialplejeboligafsnit. Den vil dog efter min mening være endnu bedre, hvis formatet var mere håndterbar og sangene havde alle vers med.